

De Wwft voor advocaten

Editie 2022

2 ■ 2022

Colofon

- **Missie** JurisDidact streeft ernaar kennis en inzicht bij juristen te verhogen en de ontwikkeling van het professioneel handelen te bevorderen door middel van onafhankelijke, individuele nascholing.
- **PO-punten** 3
- **Geldigheid** U kunt de eindtoets maken zolang deze in uw online persoonlijk dossier staat vermeld.

- **Redactie** Mr. Pieter Dorhout, hoofdredacteur
Mr. dr. Chana Grijsen
Mr. drs. Marije Jeltens
Prof. mr. dr. Lies Punselie
- **Docent** Mr. dr. Arnaud Booij
- **Uitgever** Igno Ketelaars
- **Vormgeving** Roelof Koster Design, Mildam

© 2022 JurisDidact, Gorssel

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

- **Bestellingen** De basisprijs van een programma is € 189,50 (excl. btw), tenzij anders vermeld. Bij gelijktijdige bestelling vanaf 4 programma's geldt korting. Zie hiervoor de website van JurisDidact. JurisDidact legt de gegevens van bestellers vast voor verwerking van de bestelling. De gegevens kunnen door ons worden gebruikt om u te informeren over relevante producten en diensten, tenzij u te kennen hebt gegeven hiertegen bezwaar te hebben.
- **Certificaten** Certificaten worden alleen toegekend aan kopers van losse programma's.
- **Administratie** Bij wijziging van de tenaamstelling en/of het adres verzoeken wij u deze gegevens door te geven aan de klantenservice van JurisDidact: Parallelweg 25, 7213 VT Gorssel.
- **Algemene voorwaarden** Levering en diensten geschieden volgens de Algemene voorwaarden van MOCuitgevers Vanmorgen BV, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 6469182. Een exemplaar van deze voorwaarden zal op verzoek worden toegezonden. De voorwaarden zijn te raadplegen via www.mocuitgevers.nl.

Inhoud

Inleiding – 5

Pretoets – 6

Blok A

Inleiding

A1 Ontstaan en wijzigingen Wwft – 9

A2 Instellingen – 11

A3 Kernverplichtingen – 12

A4 Overige verplichtingen – 13

Blok B

Clëntenonderzoek

B1 Inhoud, vereisten en doel – 16

B2 Soorten cliëntenonderzoek – 20

Blok C

Meldingsplicht

C1 Meldingsplicht – 26

C2 Ongebruikelijke transacties – 28

C3 Vrijwaring en tipping-off verbod – 29

Blok D

Toezicht

D1 Intern toezicht – 31

D2 Extern toezicht – 32

Afkortingenlijst – **36**

Antwoorden pretoets en casuïstiek – **37**

Toepasselijke wet- en regelgeving – **41**

Literatuur (naslagwerk) – **41**

Jurisprudentie (naslagwerk) – **42**

Noten – **43**

Toetsvragen – **45**

Inleiding

In deze praktijkgerichte juridische nascholing komen kernpunten aan de orde over de uitvoering van de verplichtingen die volgen uit de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). De cursus is een basiscursus, bedoeld voor diegenen die zich bezighouden met bepaalde dienstverlening die onder de Wwft valt. De Wwft wordt op hoofdlijnen besproken.

Deze cursus is van belang voor alle advocaten, omdat zij kennis moeten hebben van de Wwft om te kunnen beoordelen of hun dienstverlening onder de Wwft valt. Deze wet, die al geruime tijd bestaat, is per 25 juli 2018 aangescherpt. De praktijk is dan ook gebaat bij een heldere en duidelijke uitleg van deze wet.

De nascholing bestaat uit vier blokken:

- Blok A**
- Blok B**
- Blok C**
- Blok D**

- Inleiding
- Clëntenonderzoek
- Meldingsplicht
- Toezicht

■ Doelstellingen

Na afloop van deze juridische nascholing:

- bent u op de hoogte van de betekenis van de in de wet gehanteerde termen;
- begrijpt u de risico's die zich kunnen voordoen in de praktijk op basis van de Wwft;
- bent u in staat om op juiste wijze cliëntenonderzoek te verrichten;
- bent u in staat (mogelijke) ongebruikelijke transacties te signaleren en te melden.

■ Opmerking

Deze nascholing is in vier gedeelten (Blok A, B, C en D) door te werken. U zult per twee blokken circa 1,5 uur nodig hebben. U kunt het beste de nascholing, omwille van het tijdsbestek, in twee gedeelten doorwerken.

■ Criteria

U slaagt voor de eindtoets als u minimaal 6 van de 10 vragen juist hebt beantwoord. U kunt tweemaal herkansen.

■ Over de docent

Mr. dr. J.A. (Arnaud) Booijs is partner en advocaat bij Booijs Bikkers advocaten te Heemstede. Sinds 2000 is hij werkzaam bij de Universiteit Leiden en verzorgt hij ook cursussen voor verschillende organisaties. Arnaud Booijs is ook mediator (MfN en IMI), oprichter van Tribute (International Tax Dispute Resolution) en redacteur van het *Tijdschrift Formeel Belastingrecht*.

Om voor uzelf te bepalen wat uw kennisniveau is van dit onderwerp, kunt u vrijblijvend de pretoets maken. De antwoorden tellen niet mee voor uw eindscore.

- 1 Met welk(e) doel(en) moeten advocaten en advocatenkantoren zich aan de regels op basis van de Wwft houden?
 - A Ter voorkoming van corruptie.
 - B Ter voorkoming van witwassen.
 - C Ter voorkoming van het financieren van terrorisme.
 - D Ter voorkoming van witwassen en het financieren van terrorisme.

- 2 Advocaten en advocatenkantoren zijn 'poortwachter' van het financiële stelsel, maar ook andere beroepsgroepen (zoals accountants, notarissen en belastingadviseurs) vervullen die rol. Waarom is het belangrijk dat advocaten er in samenwerking met andere beroepsgroepen rekenschap van geven dat die ook een 'poortwachters'-functie kunnen vervullen?
 - A Dit is niet belangrijk. De verplichtingen op basis van de Wwft voor advocaten en advocatenkantoren staan geheel los van de verplichtingen op basis van de Wwft voor andere beroepsgroepen.
 - B Voor de identificatie en verificatie van de cliënt. Dit hoeft dan niet nog een keer overgedaan te worden door advocaten en advocatenkantoren.
 - C Voor het doen van cliëntenonderzoek en het melden van ongebruikelijke transacties.
 - D Voor het algehele toezicht op de cliënt en mogelijke sancties die daaruit kunnen volgen.

- 3 Er komt een potentiële cliënt bij u langs op kantoor voor een verkennend gesprek. De persoon vertegenwoordigt het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen), een Nederlandse overheidsorganisatie, in een geschil met een persoon waarvan de uitkering is stopgezet die nu een zaak heeft aangespannen bij de civiele rechter om een schadevergoeding te claimen. Na het gesprek wil het UWV graag cliënt bij u worden. Wat moet u doen?
 - A U verricht het verscherpt cliëntenonderzoek.
 - B U verricht het vereenvoudigd cliëntenonderzoek.
 - C U verricht het regulier cliëntenonderzoek.
 - D U verricht geen cliëntenonderzoek. Dit is geen Wwft-dienst.

- 4 Uw kantoor bestaat uit vier advocaten en twee personen die ondersteunende werkzaamheden verrichten voor de advocaten. Uw praktijk is vooral een procespraktijk, een enkele keer per jaar komt er een cliënt langs die graag advies wil inwinnen over de oprichting en het beheren van vennootschappen. Is uw kantoor verplicht om een auditfunctie of compliancefunctie in te stellen?
- A Ja, dit is verplicht op basis van de Wwft sinds 25 juli 2018.
 - B Nee, dit is niet verplicht op basis van de aard en omvang van uw kantoor.
 - C Deels, u bent verplicht om uit één van de functies te kiezen.
 - D Nee, in uw geval kan de dagelijkse beleidsbepaler de audit- en compliancefunctie vervullen.
- 5 De Wwft is niet altijd van toepassing op advocaten en advocatenkantoren. Advocaten en advocatenkantoren kunnen gebruikmaken van een vrijstelling. In welke van de volgende gevallen is de vrijstelling niet van toepassing?
- A De bepaling van de rechtspositie van een potentiële cliënt.
 - B Het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding.
 - C Het geven van een advies over de oprichting van vennootschappen.
 - D Het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding.
- 6 Door het NRA (National Risk Assessment) is een lijst opgesteld met risico's die de grootste impact op het terrein van witwassen hebben in de advocatuur. Welke van de volgende risico's valt hier niet onder?
- A ABC-transacties binnen de vastgoedsector.
 - B Ondoorzichtige geldstromen vanuit het buitenland.
 - C Het bestaan van offshore vennootschappen in de keten.
 - D Gebruik van derdengeldenrekeningen van landen buiten de Europese Unie.
- 7 U heeft zojuist de vertegenwoordiger van een potentiële cliënt (een vennootschap) gesproken over een adviesvraag die onder de Wwft-dienstverlening valt. U bent bezig met het cliëntenonderzoek en informeert bij de vertegenwoordiger wie de uiteindelijk belanghebbende van de vennootschap is. U krijgt een naam, maar heeft dit op basis van de stukken niet kunnen verifiëren. Daarnaast zijn er stukken in het dossier die indicaties geven dat mogelijk sprake is van betrokkenheid bij witwassen. Als u hier vragen over stelt aan de cliënt dan krijgt u hier een uitleg over die betrouwbaar lijkt te zijn. U weet dit echter niet zeker. Wat moet u doen?
- A U beëindigt de cliëntenrelatie en u doet een melding ongebruikelijke transactie.
 - B U beëindigt de cliëntenrelatie.

- C** U wijst zelf een persoon aan van het leidinggevend personeel van de vennootschap en vervolgt uw dienstverlening.
 - D** U doet verder niets, want u heeft de uiteindelijk belanghebbende al geïdentificeerd. Verificatie van de uiteindelijk belanghebbende is niet meer nodig. U heeft namelijk alle redelijke maatregelen genomen die van u verlangd kunnen worden.
- 8** U heeft als advocatenkantoor een melding ongebruikelijke transactie gedaan aan de FIU-Nederland. Naar aanleiding van die meldingen worden er diverse vragen gesteld aan het advocatenkantoor die relevant zijn voor het analyseren van de transactie. Moet het advocatenkantoor deze vragen beantwoorden?
- A** Ja, het advocatenkantoor is verplicht om de vragen te beantwoorden op basis van de Wwft.
 - B** Nee, het advocatenkantoor is alleen verplicht om een melding te doen, niet om nadere vragen te beantwoorden. De geheimhoudingsplicht voor advocaten is van toepassing.
 - C** Als het beantwoorden van de vragen de cliëntenrelatie schaadt, dan mag het advocatenkantoor ervoor kiezen om de vragen niet te beantwoorden.
 - D** Geen van bovenstaande antwoorden is van toepassing.
- 9** Het advocatenkantoor doet een melding ongebruikelijke transactie aan de FIU op basis van een dossier van een cliënt, omdat er sprake is van een vermoeden van witwassen. Door het advocatenkantoor is op enig moment na het doen van de melding vastgesteld dat het betreffende dossier geen Wwft-dossier is. Is het advocatenkantoor op basis van de Wwft gevrijwaard voor schade die de cliënt hierdoor lijdt?
- A** Nee, de melding had de advocaat in redelijkheid niet mogen doen op basis van de Wwft.
 - B** Ja, op basis van de Wwft is het advocatenkantoor gevrijwaard als achteraf op basis van de feiten blijkt dat geen sprake is van een Wwft-dossier.
 - C** Nee, alle schade die een cliënt lijdt, of de melding nu terecht of niet is gedaan komt voor rekening van het advocatenkantoor.
 - D** Geen van bovenstaande antwoorden is van toepassing.
- 10** Het advocatenkantoor heeft een melding ongebruikelijke transactie gedaan. De behandelend advocaat stelt de cliënt hiervan op de hoogte. Dit is:
- A** Toegestaan op basis van de Wwft. Dit valt immers onder het vertrouwelijk overleg tussen advocaat en cliënt.
 - B** Toegestaan. Het tipping-off verbod geldt enkel indien de melding aanleiding heeft gegeven tot een onderzoek naar strafbare feiten.
 - C** Niet toegestaan. Er geldt namelijk een tipping-off verbod om de cliënt op de hoogte te stellen van een gedane melding.
 - D** Geen van bovenstaande antwoorden is van toepassing.

CASUS 1

De Ruijter

Alexander de Ruijter belt naar het advocatenkantoor Vries & Vries om een verkennend gesprek in te plannen. De Ruijter geeft telefonisch aan dat het bedrijf waar hij werkt als administrateur mogelijk in de toekomst tegen een fiscaal probleem aanloopt. Tijdens het telefonisch gesprek wordt verder niet ingegaan op de inhoud. De week daarop komt De Ruijter, namens het bedrijf, langs voor een verkennend gesprek bij advocaat Bergsma van Vries & Vries. Tijdens dit gesprek wordt door De Ruijter aangegeven dat er door het bedrijf bepaalde vergoedingen en verstrekkingen worden toegekend onder de werkkostenregeling. De Ruijter vraagt zich af of dit thans op juiste fiscale wijze gebeurt en of dit in de toekomst op een andere wijze ingericht moet worden. De Ruijter staat er voor open om in vooroverleg te treden met de Belastingdienst.

Na het fijne gesprek besluit De Ruijter als vertegenwoordiger van het bedrijf in zee te gaan met het advocatenkantoor Vries & Vries. De cliënt wordt op voorgeschreven wijze geïdentificeerd. Al gauw wordt hem na het gesprek een opdrachtbevestiging en een voorschotnota toegestuurd. Na acceptatie van de opdrachtbevestiging en het betalen van de voorschotnota gaat Bergsma aan de slag met het schrijven van een fiscaal memorandum over de werkkostenregeling.

- a Is onderhavige casus een Wwft-dossier? Zo ja, waarom?

- b Valt een verkennend gesprek, zoals in onderhavige casus, onder de Wwft?

- c Mag de advocaat aanvangen met de dienstverlening voor deze cliënt?

Om witwassen en terrorismefinanciering te voorkomen is vanaf 2008 de Wwft van kracht in Nederland. Deze wet is een samenvoeging van de Wet identificatie bij dienstverlening en de Wet melding ongebruikelijke transacties. Achtergrond voor de invoering van de Wwft is het op Europees niveau bestrijden van witwassen en de financiering van terrorisme op basis van de Europese anti-witwasrichtlijnen. In 2018 is de Wwft aangepast en zijn de regels aangescherpt.

Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste onderdelen waarop de Wwft sinds 2018 voor de advocatuur is gewijzigd:

- Kantoren zijn verplicht een risicobeoordeling op witwassen en financieren van terrorisme op te stellen, vast te leggen en actueel te houden (art. 2b Wwft) (zie D1).
- Een dagelijkse beleidsbepaler moet worden aangewezen, die wordt belast met de verantwoordelijkheid voor de naleving van de regelgeving met betrekking tot de Wwft (art. 2d lid 1 Wwft) (zie D1).
- Als dit passend is bij de aard en omvang van de onderneming moet een onafhankelijke en effectieve compliance- en auditfunctie worden ingesteld (art 2d lid 2 en lid 4 Wwft) (zie D1).
- Bij een laag risico kan het cliëntenonderzoek in beginsel niet meer achterwege worden gelaten (art. 3 Wwft) (zie B2).
- Er is geen onderscheid meer tussen binnenlandse en buitenlandse politiek prominente personen (PEP). Tevens is de definitie van een PEP uitgebreid (art. 2 Uitv.besl. Wwft 2018) (zie B1).
- Het begrip uiteindelijk belanghebbende (UBO) is uitgebreid (art. 3 Uitv.besl. Wwft 2018) (zie B1);
- Er geldt geen vrijstelling meer voor het doen van eenvoudige belastingaangifte en de aangifte erfbelasting.

Naast deze wijzigingen is per 27 september 2020 het UBO-register in werking getreden. Dit register kunnen advocatenkantoren in het kader van hun cliëntenonderzoek raadplegen (art. 4 lid 2 Wwft).

Als sprake is van een discrepantie tussen hetgeen in het UBO-register is vermeld en de informatie waarover het advocatenkantoor beschikt, moet hiervan melding worden gedaan aan de Kamer van Koophandel (KvK) (art. 10c lid 1 Wwft). Hier wordt nader op ingegaan in B1.

Op 23 november 2021 is het wetsvoorstel voor de invoering van een 'UBO-register' voor trusts (het Trustregister) aangenomen door de Eerste Kamer. Het Trustregister is een publiek toegankelijk register waarin bepaalde persoonlijke gegevens worden opgenomen van de uiteindelijke belanghebbenden (UBO's) van trusts en van soortgelijke juridische constructies, waaronder het fonds voor gemene rekening (FGR). Dit register is ook verplicht op basis van Europese regelgeving en had in Nederland al in 2020 geïmplementeerd moeten zijn. Naar verwachting zal deze wet in het najaar 2022 van kracht zijn. Ook voor deze wet geldt dat instellingen die onder de Wwft valt, zoals advocaten in het kader van hun cliëntenonderzoek de inhoud van dit register moeten controleren en eventuele discrepanties moeten melden.

Tot slot zou begin 2021 het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen worden ingediend bij de Tweede Kamer.¹ Dit is eind 2021 nog niet gebeurd. Het conceptwetsvoorstel dat op 2 december 2019 is gepubliceerd voorziet in een nieuwe verplichting voor advocaten en advocatenkantoren bij het doen van cliëntenonderzoek.² Als het wetsvoorstel wordt aangenomen, wordt informatie-uitwisseling tussen advocaten en advocatenkantoren mogelijk over cliënten met een verhoogd risico op witwassen of terrorismefinanciering. De nieuwe verplichting zal van toepassing zijn op het verscherpt cliëntenonderzoek (B2). De verplichting zal er in de praktijk toe leiden dat de advocaat of het advocatenkantoor in het kader van het cliëntenonderzoek informatie moet opvragen over cliënten met een verhoogd risico bij andere advocaten of advocatenkantoren en andersom zal de advocaat of het advocatenkantoor informatie moeten delen. Het is van belang om de ontwikkelingen op dit punt in de gaten te houden, omdat het niet-voldoen aan deze verplichting gesanctioneerd kan worden.

A2

Instellingen

Om uitvoering aan de Wwft te geven zijn verplichtingen opgelegd aan een aantal instellingen, ook wel de ‘poortwachters’ van het financiële stelsel genoemd. Advocaten en advocatenkantoren vallen ook onder een van de categorieën instellingen die deze poortwachtersfunctie in de praktijk vervullen (art. 1a lid 4 sub c Wwft). De Wwft is enkel van toepassing als de advocaat of het advocatenkantoor werkzaamheden verricht die in de Wwft zijn omschreven. Andere instellingen die ook onder de Wwft vallen, maar die niet worden behandeld in deze cursus zijn bijvoorbeeld belastingadviseurs, accountants, notarissen en trustkantoren (art. 1a lid 4 sub a, b, d en f Wwft). Als in de praktijk samen wordt gewerkt met deze instellingen, is het goed om in het oog te houden dat deze instellingen ook verplicht zijn om te voldoen aan de regels uit de Wwft. Er dient dus absoluut niet lichtvaardig te worden omgegaan met de verplichtingen uit de Wwft als deze van toepassing zijn. Er bestaat namelijk een grote kans dat andere instellingen wel het cliëntenonderzoek juist afronden en meldingen doen van ongebruikelijke transacties. In dat geval moet het advocatenkantoor niet achterblijven, omdat dan het risico op sancties op basis van de Wwft toeneemt.

De Wwft is van toepassing op advocaten en advocatenkantoren als zij zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig advies geven of bijstand verlenen bij (art. 1a lid 4 sub c Wwft):

- het aan- of verkopen van registergoederen;
- het beheren van geld, effecten, munten, muntbiljetten, edele metalen, edelstenen of andere waarden;

- het oprichten of beheren van vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b van de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR);
- het geheel of gedeeltelijk aan- of verkopen dan wel overnemen van een onderneming voor zover daardoor een persoon die niet als uiteindelijk belanghebbende van die onderneming kwalificeerde, uiteindelijk belanghebbende van die onderneming wordt;
- werkzaamheden op fiscaal gebied die vergelijkbaar zijn met de werkzaamheden van belastingadviseur;
- het vestigen van een recht op hypotheek op een registergoed;
- het optreden in naam en voor rekening van een cliënt bij een financiële transactie of onroerendezaaktransactie.

Als in de praktijk wordt vastgesteld dat de Wwft van toepassing is op een dossier dan kan het voorkomen dat er een vrijstelling geldt, waardoor deze wet uiteindelijk niet van toepassing is op een bepaald dossier (art. 1a lid 5 Wwft). De Wwft is niet van toepassing op advocaten en advocatenkantoren als zij voor een cliënt de volgende werkzaamheden verrichten:

- de bepaling van de rechtspositie ('intakegesprek');
- de vertegenwoordiging en verdediging in rechte;
- het geven van advies voor, tijdens en na een rechtsgeding;
- het geven van advies over het instellen of vermijden van een rechtsgeding.

Als het gaat om de bepaling van de rechtspositie van de cliënt, dan is alleen het verkennend gesprek dat de advocaat met zijn cliënt vóór aanvang van de dienst voert, vrijgesteld van de Wwft. Dit geldt niet alleen bij proceduregerelateerde kwesties, maar ook bij een advies ten behoeve van een Wwft-plichtige dienst. Dit houdt verband met de vertrouwenspositie die het advocatenkantoor in het maatschappelijk verkeer inneemt.³

A3

Kernverplichtingen

De twee kernverplichtingen waar de advocaat zich aan moet houden zijn het cliëntenonderzoek (art. 3 Wwft) en het melden van (voorgenomen) ongebruikelijke transacties (art. 16 Wwft).

■ Cliëntenonderzoek

Het cliëntenonderzoek zorgt ervoor dat je als advocaat weet voor wie je optreedt en welke risico's er (mogelijk) spelen bij het aangaan van de cliëntrelatie, maar ook welke risico's er (mogelijk) kunnen gaan spelen gedurende de cliëntrelatie. Eén van de verplichtingen is de cliënt identificeren en verifiëren. Ten aanzien van het type cliënt, product of transactie wordt het cliëntenonderzoek afgestemd op de risicogevoeligheid voor witwassen of het financieren van terrorisme.